

Epidemiologisk lägesbild

AKTUELL SJUKDOM

Afrikansk svinpest (ASF)

SAMMANFATTNING

Afrikansk svinpest (ASF) fortsätter spridas i Europa. Inom EU sker fortsatt den mesta smittspridningen i vildsvinspopulationer med enskilda utbrott i tamgrisbesättningar i smittade områden. Under maj månad har ASF rapporterats från tidigare fria regioner i södra Italien, långt från tidigare smittade områden, och i juni från två tidigare fria länder på Balkan. Då biosäkerheten i svenska grisbesättningar är hög och Sverige inte har någon landgräns till smittade områden är introduktion till vildsvin via mänskliga aktiviteter och ickekommersiella köttprodukter det mest sannolika scenariot för hur ASF -skulle kunna introduceras till Sverige. För att undvika att svenska tamgrisar eller vildsvin utsätts för smitta rekommenderas att importerat foder lagras innan användning till grisar eller vildsvin, att man inte lämnar livsmedel av animaliskt ursprung i naturen eller i kompost som inte är vildsvinssäker, liksom att man rapporterar fynd av självdöda vildsvin via [rapporteravilt.sva.se](https://www.sva.se/rapporteravilt) och kontaktar veterinär vid ökad sjuklighet och dödlighet hos tamgrisar.

HÄNDELSEN OCH KONSTATERADE KONSEKVENSER

Under det första halvåret av 2023 (till och med 27:e juni) har ASF av genotyp II fortsatt att spridas till tidigare fria länder och regioner inom redan smittade länder i Europa. Sedan årsskiftet har situationen i Italien förvärrats med fortsatt smittspridning hos vildsvin i det område i norra Italien där smittan upptäcktes i början av 2022. Sedan maj månad har Italien även rapporterat nya fall hos vildsvin i närheten av Rom samt från de tidigare fria områdena Kampanien och Kalabrien i landets södra del. Från Kalabrien har även två utbrott i småskaliga tamgrisbesättningar rapporterats. Tjeckien som 2017 drabbades av en begränsad ASF-introduktion till vildsvin i östra delarna av landet och friförklarades 2019, har sedan årsskiftet åter rapporterat vildsvinsfall, men nu i området kring Liberec som angränsar till Polen och Tyskland där smittan förekommer i vildsvinspopulationen. Grekland som tidigare haft ett enda utbrott i en småskalig tamgrisbesättning och därefter friförklarades, har under 2023 rapporterat två fall hos vildsvin i januari och fem utbrott hos tamgris under årets andra kvartal. I juni har utbrott rapporterats från vardera sidan av gränsen mellan Bosnien-Hercegovina och Kroatien, det första utbrottet för båda länderna. Den drabbade besättningen i Bosnien-Hercegovina är en mycket liten besättning belägen cirka 150 km från närmaste tidigare rapporterade fall i Serbien. Utbrotten som rapporteras i Kroatien, nu fem stycken, rör småskaliga besättningar med knappt tio upp till drygt 100 grisar. De ligger på ett avstånd

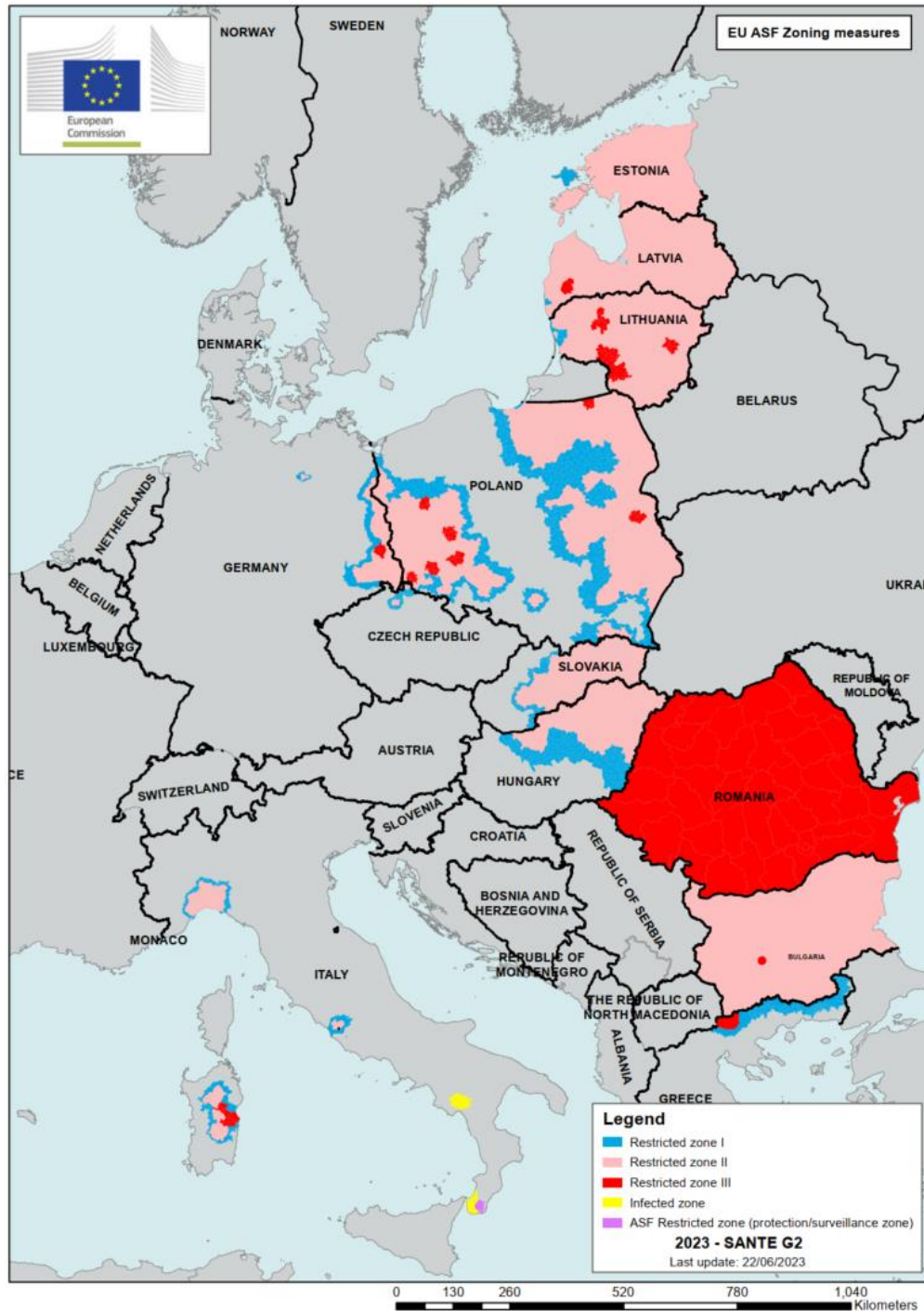
upp till 40 km ifrån varandra och den drabbade besättningen i Bosnien-Hercegovina. Då inga rapporter om sjukdomen på vildsvin eller tamgris förekommit i närområdet kan dessa utbrott ses som ytterligare händelser där ASF kan ha förflyttats med människans hjälp.

ASF av virusgenotyp II introducerades till Georgien 2007. Efter gradvis spridning i både vildsvins- och tamgrispopulationerna nådde smittan EU via introduktioner till vildsvin i Litauen och Polen 2014. Sedan dess har utbredningen framför allt skett genom långsam spridning i vildsvinstammen, samt med vissa snabba spridningshopp med människans hjälp. Med undantag av Rumänien och till viss del Bulgarien har smittspridningen i EU främst skett i vildsvinspopulationen med sporadiska utbrott i tamgrisbesättningar och då med begränsad sekundär spridning. I Baltikum och Polen ses nedåtgående trender avseende utbrott hos tamgris, och i de baltiska staterna minskar även fallen hos vildsvin.

EU-medlemsstater som rapporterat utbrott hos tamgris eller vildsvin är: Belgien, Bulgarien, Estland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien, Tyskland, Ungern samt Grekland. Belgien friförklarades under 2020, efter att ha bekämpat den punktintroduktion av smitta till vildsvin som skedde 2018. Flera europeiska länder utanför EU har sedan tidigare rapporterat utbrott av ASF: Georgien, Ryssland, Ukraina, Vitryssland, Serbien, Moldavien och Nordmakedonien och nu alltså även Bosnien-Hercegovina.

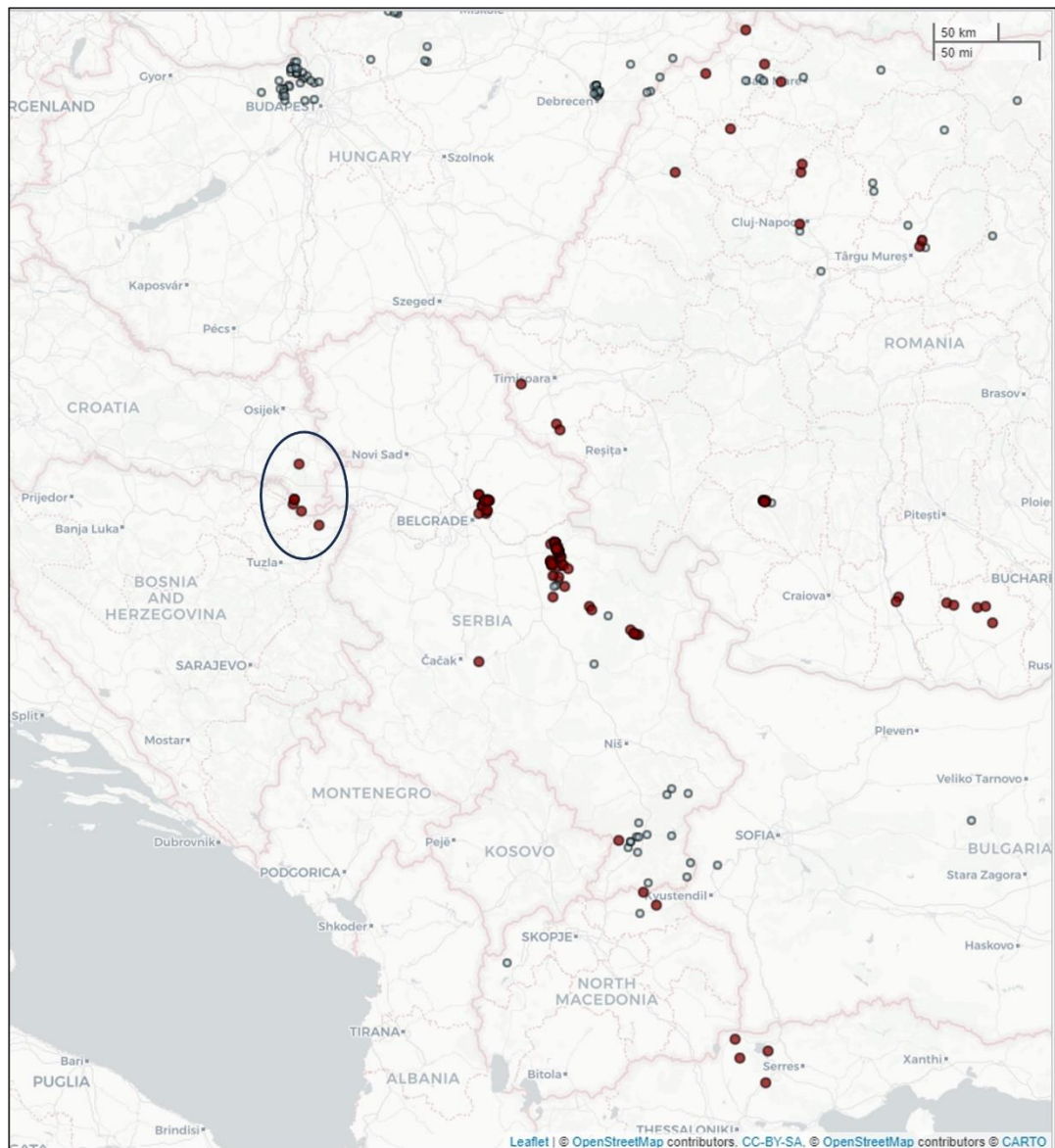
I augusti 2018 rapporterade Kina sitt första fall av ASF och efter det har sjukdomen fått en omfattande geografisk utbredning i landet och spridits till ett flertal länder i Asien samt till Dominikanska republiken och Haiti. I februari 2023 rapporterades ASF från Singapore, vilket är det senaste landet i sydostasien att bekräfta virus.

KARTOR

Karta över aktuella restriktionsområden på grund av ASF inom EU. Inom restriktionsområde III (röd markering) förekommer utbrott på båda tamgris och vildsvin, inom restriktionsområde II (rosa markering) förekommer endast utbrott på vildsvin och restriktionsområde I (blå markering) är övervakningsområde. Infektionsområde (gul markering) är ett preliminärt smittat område där restriktionsområden ännu inte fastslagits. Preliminärt övervakningsområde (lila markering), ännu ej fastslaget.

Rapporter till ADIS sedan 2023-05-01 där de nyttillkomna utbrotten i Bosnien-Herzegovina samt Kroatien kan ses.

Rapporterade fall hos vildsvin (blå markering) respektive utbrott i tamgrisbesättning (röd markering).

Beskrivning av aktuell övervakning:

Övervakning för ASF hos tamgris baseras på klinisk/passiv övervakning (dvs att djurägare reagerar på symptom eller ökad dödlighet och tar kontakt med veterinär).

Övervakning för ASF hos vildsvin baseras på förstärkt klinisk/passiv övervakning med rapporter från allmänhet och jägare om upphittade kadaver och undersökning av dessa. Detta bedöms som en känslig övervakningsmetod då infektion är förenad med mycket hög dödlighet hos tamgris såväl som vildsvin.

Rapportering av upphittade vildsvin sker via rapporteravilt.sva.se

En interaktiv karta över vildsvin undersökta för ASF finns här:

<https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/overvakning-av-afrikansk-svinpest-asf/om-overvakningen-av-asf/>

AKTUELLA MISSTANKAR OCH UTREDNINGAR

Inga misstankar om ASF utreds för närvarande. Under den första halvan av 2023 (till och med 15 juni) har 43 upphittade vildsvinskadaver och två tamgrisbesättningar undersökts för ASF på SVA, samtliga med negativt resultat.

ANTAGANDEN OCH ANALYS

Risken för fortsatt global spridning av ASF bedöms som mycket hög. Den fortsatta smittspridningen stödjer denna riskbedömning. Det totala antalet rapporter av ASF till EU:s rapporteringssystem ADIS minskade under 2022. Under 2023 har dock rapporteringen ökat igen, drygt 10% fler rapporter har inkommit jämfört med samma period förra året.

Mot bakgrund av biosäkerheten i svenska grisbesättningar, Sveriges geografiska läge utan landgräns mot smittade länder och med hav som landgräns i stora delar av de områden där vildsvin finns, bedömer vi att introduktion till vildsvin via mänskliga aktiviteter är det mest sannolika scenariot för hur ASF skulle kunna introduceras till Sverige. Vi bedömer också att det är mest troligt att introduktion sker via icke-kommersiell import av livsmedel. Det finns inget som tyder på att ASF-virus finns eller har funnits i kommersiella produkter inom EU, ändå har smittan vid flera tillfällen uppenbarligen spritts på annat sätt än via kontaktsmitta från djur till djur i vildsvinspopulationen. Det är rimligt att anta att dessa långväga förflyttningar av smittan skett via köttprodukter från infekterade tamgrisar eller vildsvin med ursprung i smittade länder som förts med sig av enskilda personer, och att risken för Sverige också är störst från ickekommersiellt införda produkter.

ASF-virus kan förbli infektiöst under lång tid i rumstemperatur (dagar-veckor) och ännu längre i kyl- och frystemperatur (månader-år) om det skyddas av organiskt material, som till exempel kadaver, kött eller blod. Även virus som är

skyddat inaktiveras dock snabbt vid höga temperatur (exempelvis 20 minuter i 60 grader) eller exponering för solljus (några dagar).

Erfarenheter från den pågående epidemin i Europa har visat att det kan vara svårt att helt skydda tamgrisbesättningar från smitta i områden med omfattande förekomst av ASF i den lokala vildsvinsstammen, och att lokalt skördat foder är en av flera möjliga riskfaktorer. I dessa områden rekommenderas att lagra foder och strö vildsvinssäkert i en (spannmål, färskt gräs) respektive tre månader (halm) innan det ges till tamgrisar. För att vara på den säkra sidan vid import av foder och halm och då det kan vara svårt att veta exakt ursprung, kan denna rekommendation användas för allt obehandlat foder och halm från smittade länder. Detta gäller även för användning av foder vid åtel till vildsvin. För all utfodring och åtling bör endast fodermedel av fullgod hygienisk kvalitet användas, på så sätt kan man förebygga även andra smittor och sjukdomar.

Tidig upptäckt av ASF efter introduktion till vildsvinsstammen är en avgörande faktor för hur, och till vilken kostnad, man kan bekämpa och utrota sjukdomen. ASF sprids relativt långsamt via naturliga kontakter i smittade vildsvinspopulationer. Hastigheten, som bland annat är beroende på stammens täthet, har uppskattats till ca 1-2 km per månad. Ju längre det dröjer innan det första fallet upptäcks och bekämpningsåtgärder sätts in, desto fler djur kommer smittas och större areal omfattas, med påföljande större påverkan på jakt och friluftsliv, större sannolikhet för spridning till tamgrisbesättningar, samt en svårare, mer kostsam och tidsmässigt utdragen bekämpning. Den bästa metoden för att upptäcka ASF tidigt är att provta vildsvinskadaver. För att kunna uppnå tidig upptäckt och effektiv övervakning av ASF är myndigheterna beroende av att få in rapporter om upphittade, döda vildsvin från jägare och allmänhet. Rapporter kan lämnas via rapporteravilt.sva.se. Alla inrapporterade döda vildsvin provtas på statens bekostnad.